

Brandskyddsföreningen och Elektriska Nämnden

Sammanställning av Elsäkerhetsverkets vägledning för Fortlöpande kontroll

ELSÄK-FS 2022:3

Innehållsförteckning

ELSÄK-FS 2022:3 Fortlöpande kontroll	2
Syftet med fortlöpande kontroll	2
Vägledning för fortlöpande kontroll	2
1 Reglerna om fortlöpande kontroll	2
2 Vem är innehavare?	3
Hur fastställer ni vem som har ansvaret?.....	3
3 Vad ska kontrolleras?	4
Slitage, ålder och felaktig användning.....	4
Din elanläggning och elektriska utrustning ska vara säker.....	5
4 Riskbedömning	5
Utförande.....	6
Ålder.....	6
Omgivande miljö	6
5 Rutinernas innehåll	9
Vad säger det allmänna rådet?	9
Kontrollernas omfattning och intervall	10
Kontrollmetoder.....	10
Dokumentation av kontrollerna	11
Hur brister omhändertas.....	11
Hur ska bristerna rapporteras?	12
Vem utför kontrollerna?	12
6 Rutinerna ska dokumenteras	13
Rutinernas format	13
Undantag från krav på dokumenterade rutiner.....	13
7 Om det upptäcks brister vid kontrollen.....	14

ELSÄK-FS 2022:3 Fortlöpande kontroll

I detta dokument finns en sammanställning av den information och vägledning som Elsäkerhetsverket tagit fram gällande fortlöpande kontroll. Vägledningen återfinns i sin helhet på

<https://www.elsakerhetsverket.se/vagledning-fortlopande-kontroll/>

Syftet med fortlöpande kontroll

Elsäkerhetsverkets föreskrifter och allmänna råd ([ELSÄK-FS 2022:3](#)) innehåller bestämmelser om den kontroll och de åtgärder som innehavaren av en starkströmsanläggning ska utföra i syfte att anläggningen ska ge betryggande säkerhet mot personskada och sakskada på grund av el. Enligt kraven i föreskrifterna ska innehavaren ta fram rutiner för hur den fortlöpande kontrollen ska genomföras. Rutinerna ska baseras på en riskbedömning utifrån elanläggningens och den elektriska utrustningens utförande, ålder, omgivande miljö och användning. Det finns även ett krav på att rutinerna ska dokumenteras.

Syftet med den fortlöpande kontrollen är alltså att du som innehavare ska se till att elanläggningen alltid är säker.

Du som är elanläggningsinnehavare har en skyldighet att fortlöpande kontrollera din elanläggning enligt Elsäkerhetsverkets föreskrift ELSÄK-FS 2022:3

Vem är elanläggningsinnehavare? Du som bedriver någon form av verksamhet och innehar en elanläggning dvs betalar för ett el-abonnemang för att bedriva någon form av verksamhet är en elanläggningsinnehavare.

Vägledning för fortlöpande kontroll

Som innehavare har du ett ansvar att fortlöpande kontrollera att din elanläggning är säker. Det ansvaret omfattar även all elektrisk utrustning som är ansluten till elanläggningen. Det finns krav på att du ska fastställa dina rutiner för den fortlöpande kontrollen. På följande sidor finns vägledning för dig som ska utforma sådana rutiner.

För att elanläggningen och den elektriska utrustningen som är ansluten till elanläggningen ska vara säker att använda och att vistas vid behöver du kontrollera den fortlöpande. Syftet med kontrollerna är att du ska upptäcka eventuella fel eller brister så att risken för att det uppstår skador på personer eller egendom minskas.

För att du ska lyckas med din fortlöpande kontroll behöver du ta fram rutiner för hur kontrollerna ska genomföras. Dessa rutiner ska basera sig på en riskbedömning som du tagit fram. Du ska även dokumentera dina rutiner.

1 Reglerna om fortlöpande kontroll

Innehavaren har ett ansvar att kontrollera att elanläggningen och den elektriska utrustning som ansluts till anläggningen ger betryggande säkerhet mot personskada och sakskada på grund av el. Detta ansvar regleras i 6 och 19 §§ [elsäkerhetslagen](#). I Elsäkerhetsverkets föreskrifter och allmänna råd ([ELSÄK-FS 2022:3](#)) finns närmare bestämmelser om vilka åtgärder du som innehavare ska vidta kring den fortlöpande kontrollen. Här framgår också ditt ansvar för att åtgärda de brister som upptäcks vid kontrollerna.

Du som innehavare måste alltså kontrollera att elanläggningen och den elektriska utrustning som ansluts till elanläggningen alltid är säker. Kontrollens omfattning och intervall ska vara anpassad till elanläggningens och utrustningens utförande, ålder, omgivande miljö och användning.

Som innehavare av en starkströmsanläggning ska du känna till vilka regler du måste följa och se till att de följs. För att kunna göra det behöver du sätta dig in i regelverket.

En av grundpelarna i regelverket kring elsäkerhet är att det är du som innehavare som ansvarar för att elanläggningen är säker. Du ska därför se till att:

Fortlöpande kontrollera din elanläggning och din elektriska utrustning så att den förblir säker över tid.

Åtgärda eventuella brister på din elanläggning och din elektriska utrustning.

Arbete som utförs på eller i anslutning till elanläggningen och den elektriska utrustningen görs av personer med rätt kunskaper och färdigheter, så att det inte uppstår fara för människor eller egendom.

Innehavarens ansvar att kontrollera att elanläggningen och den elektriska utrustningen är säker, regleras i 6 och 19 §§ [elsäkerhetslagen](#). I våra föreskrifter [ELSÄK-FS 2022:3](#) finns närmare bestämmelser om den fortlöpande kontrollen.

2 Vem är innehavare?

Innehavaren är antingen den som äger elanläggningen och den elektriska utrustningen eller den som använder den med stöd av någon form av nyttjanderätt. Det kan vara en fysisk person såsom en enskild individ eller en juridisk person, exempelvis ett företag eller en förening.

Alla elanläggningar och all elektrisk utrustning har en innehavare. En grundförutsättning för att skapa säkra elanläggningar är att det är klarlagt vem som är innehavare. Först när du vet vem som ansvarar för vad kan du ta fram rutinerna för dina kontroller.

Hur fastställer ni vem som har ansvaret?

Hur fastställer man då vem som har ansvaret i de fall då det finns både en ägare och en nyttjanderättsinnehavare som förfogar över en elanläggning och den elektriska utrustning som finns i anläggningen? Grundprincipen är att ansvaret för kontroller och åtgärder faller på den som har den faktiska råddigheten och den rättsliga möjligheten att verkställa dem. Med ”faktisk råddighet” menas att innehavaren till exempel har tillträde till den eller de delar av elanläggningen som behöver kontrolleras eller åtgärdas. Det vill säga att personen har tillgång till nycklar, koder eller annan utrustning som behövs för att få tillträde till elanläggningen eller den elektriska utrustningen.

”Rättslig möjlighet” innebär att innehavaren också rent juridiskt ska ha rätt att göra ändringar i anläggningens utförande. I situationer där det finns både en ägare och en nyttjanderättsinnehavare bör den rättsliga råddigheten över elanläggningen och den elektriska utrustningen regleras i ett skriftligt avtal.

Om det inte finns något avtal som reglerar ansvaret innebär ovanstående i praktiken att ägaren ofta har ansvaret för kontroller som rör den fasta elanläggningens fysiska utformning, medan ansvaret för kontroller som berör verksamheten (som hur elanläggningen och den elektriska utrustningen används) ligger på nyttjanderättsinnehavaren. Ansvarsfördelningen kan dock vara en annan, om det reglerats via ett avtal.

Tips!

1. Ansvar för elanläggningen vilar alltid på innehavaren – det är därför viktigt att du vet vilken roll du har och vad som förväntas av dig.
2. Om du hyr ut eller hyr en del av en fastighet eller en lokal är det viktigt att det tydligt framgår vem som ansvarar för vad när det gäller elanläggningen och den elektriska utrustning som ansluts till anläggningen. Vi rekommenderar att ni reglerar detta ansvar i ett skriftligt avtal.
3. Elsäkerhetsverket kan i en tillsynssituation kräva in dokumentation som tydliggör ansvarsfördelningen mellan exempelvis en ägare och en hyresgäst, om det finns sådan.
4. Det är möjligt att överlåta åt någon annan att både kontrollera elanläggningen och den elektriska utrustningen, samt vidta nödvändigt underhållsarbete. Även om du gör det är det alltid du som innehavare som är ansvarig för att arbetet blir gjort korrekt. Tänk därför på att alltid ställa krav på sådant arbete och följ upp att du får det du beställt. Alla kontroller och åtgärder utgör inte ett elinstallationsarbete, men vissa typer av arbete gör det. För sådana arbeten ska du anlita ett registrerat elinstallationsföretag.

3 Vad ska kontrolleras?

Det du ska kontrollera är att elanläggningen och den elektriska utrustning som anslutits till elanläggningen ger betryggande säkerhet mot skador på personer eller egendom. Slitage, föråldringsskador eller felaktig användning ska upptäckas och åtgärdas innan en olycka sker. Kontrollerna – och efterföljande åtgärder – ska minska risken för att någon drabbas av en strömgenomgång, en ljusbåge eller skador orsakade av en brand som orsakats av elanläggningen eller den elektriska utrustningen. Det ska inte heller uppstå ljusbågar eller bränder som riskerar att skada egendom.

En viktig del av den fortlöpande kontrollen är att kontrollera att elanläggningen uppfyller de krav som framgår av Elsäkerhetsverkets föreskrifter och allmänna råd [ELSÄK-FS 2022:1](#). Elanläggningar som har tagits i bruk före ikraftträdandet får dock vara utförda enligt äldre bestämmelser. Du behöver därför veta vilka bestämmelser som gällde när din elanläggning togs i bruk för att kunna avgöra om den uppfyller gällande bestämmelser.

Slitage, ålder och felaktig användning

En annan viktig del av den fortlöpande kontrollen är att upptäcka de brister som uppstått genom slitage, åldrande materiel eller felaktig användning av elanläggningen eller den elektriska utrustningen. En äldre elanläggning kan visserligen uppfylla de bestämmelser som gällde när den togs i bruk, men om materialet har åldrats eller den har utsatts för slitage så att det finns risker för personskada och sakskada bör även det upptäckas av kontrollerna.

Din elanläggning och elektriska utrustning ska vara säker

Ovanstående innebär att du ska kontrollera att din elanläggning och elektriska utrustning är säker över tid. Slitage, föråldringsskador eller felaktig användning ska upptäckas och åtgärdas innan en olycka sker. Kontrollerna – och efterföljande åtgärder – ska minska risken för att någon drabbas av en strömgenomgång, en ljusbåge eller skador orsakade av en brand som orsakats av elanläggningen eller den elektriska utrustningen. Det ska inte heller uppstå ljusbågar eller bränder som riskerar att skada egendom.

4 Riskbedömning

För att kunna fastställa rutiner för den fortlöpande kontrollen behöver du som innehavare göra en riskbedömning. Riskbedömningen ska ta hänsyn till följande parametrar hos elanläggningen och den elektriska utrustningen:

- Utförande
- Ålder
- Omgivande miljö
- Användning

Om elanläggningen eller om någon av ovanstående parametrar ändras behöver en ny riskbedömning genomföras.

Rutinerna för fortlöpande kontroll kan vara mer eller mindre omfattande, beroende på vilken elanläggning och elektrisk utrustning de avser. För att dina rutiner ska kunna anpassas efter just din elanläggning och elektriska utrustning och därmed hjälpa till att upptäcka fel och brister, är det viktigt att rutinerna grundar sig i en riskbedömning. Du som anläggningsinnehavare ansvarar för att identifiera riskerna i din specifika elanläggning så att du utformar ändamålsenliga rutiner för den fortlöpande kontrollen.

Generella tips vid riskbedömning

- Ibland kan du som innehavare av en elanläggning behöva uppdatera riskbedömningen. Det kan exempelvis vara om utförandet av elanläggningen har ändrats, elanläggningen har utvidgats eller om användningen har förändrats.
- Det finns inget krav på att riskbedömningen ska dokumenteras. Det kan dock finnas fördelar att göra det. Det kan exempelvis underlätta för er
 - när riskbedömningen och rutinerna ska uppdateras,
 - när ny personal eller ny styrelse tar över ansvaret,
 - vid ägarbyte,
 - vid ny innehavare, eller
 - för att skapa förståelse för hur den fortlöpande kontrollen är utformad.

Utförande

Alla elanläggningar är unika. Det är därför viktigt att du lär känna din egen specifika anläggning så att du lättare kan se vilka risker för elektrisk fara som finns. Att titta närmare på elanläggningens utförande är den första parametern som du ska utgå från när du gör din riskbedömning.

En elanläggning kan medföra olika risker för elektrisk fara som exempelvis elchock, brand och uppkomst av ljusbåge. Vilka risker som finns beror bland annat på vilken typ av elanläggning du har och hur elanläggningen är utförd.

Ålder

Alla elanläggningar är unika. Det är därför viktigt att du lär känna din egen specifika anläggning så att du lättare kan se vilka risker för elektrisk fara som finns. Att titta närmare på elanläggningens och den elektriska utrustningens ålder är den andra parametern som du ska utgå från när du gör din riskbedömning.

Vilken ålder har din elanläggning och din elektriska utrustning? Det finns vissa faktorer som gör att elanläggningar och elektriska utrustningar åldras snabbare och därmed att riskerna för personskada och sagskada ökar. **En äldre och mer sliten elanläggning bör därför kontrolleras oftare än en ny.**

Exempel på faktorer som gör att riskerna kan öka

- Materialens egenskaper förändras med tiden. Exempel:
 - Plaster torkar med tiden ut, vilket beror på en avdunstning av vissa ämnen. Det gör att materialet blir skörare och har lättare för att spricka vid nötning och slag.
 - Fjäderbelastade kontaktytor och utrustningar med termiska skydd för överlast- och kortslutningsskydd riskerar att tappa de mekaniska egenskaperna.
 - Brytfunktionen kan för mekaniska apparater försämrats på grund av smuts och sämre smörjegenskaper.
- En elanläggnings omgivande miljö påverkar hur snabbt en elanläggning åldras. Exempelvis påverkar kyla, fukt och ultraviolett ljus en elanläggnings åldrande.
- Beroende på hur elanläggningen och den elektriska utrustningen används utsätts den för mer eller mindre slitage. Det kan exempelvis röra sig om uttag till motorvärmare eller uttag i kök där man kopplar i och ur elektrisk utrustning ofta.

Omgivande miljö

Alla elanläggningar är unika. Det är därför viktigt att du lär känna din egen specifika anläggning så att du lättare kan se vilka risker för elektrisk fara som finns. Att titta närmare på elanläggningens och den elektriska utrustningens omgivande miljö är den tredje parametern som du ska utgå från när du gör din riskbedömning.

Elanläggningens omgivande miljö spelar roll för hur elanläggningen slits och vilka risker som kan uppstå. Exempelvis kan den omgivande miljön påverka materialens egenskaper till det sämre, vilket kan medföra risker för personskada och sagskada på grund av el.

Vad i den omgivande miljön kan påverka anläggningen?

Din elanläggning kan exempelvis påverkas av:

- yttre påverkan som till exempel stötar, vibrationer, skadedjur m.m.
- fuktiga miljöer
- värme och kyla
- damm och elektriskt ledande partiklar
- översvämningar, åska, kraftig vind och andra klimatrelaterade faktorer.

Yttre påverkan

- Utsätts elanläggningen eller den elektriska utrustningen för slag eller vibrationer? Stöter något regelbundet emot delar av elanläggningen eller den elektriska utrustningen? Det kan röra sig om:
 - vibrationer från omgivande trafik.
 - vibrationer från maskiner i industrier.
 - trucktrafik på industrier.
 - stötar från bollar och klubbor i idrottsanläggningar.
- Utsätts elanläggning eller den elektriska utrustningen för påverkan av djur? Skadedjur som exempelvis möss och råttor kan gnaga på delar av elanläggningen. Även husdjur eller tamboskap, som exempelvis katter eller kaniner som hålls inomhus, eller hästar och getter som går på bete, kan orsaka skador på elanläggningar och elektrisk utrustning.
- Utsätts elanläggningen eller den elektriska utrustningen för ultraviolett ljus (UV-ljus) från solen? UV-ljus kan göra att elanläggningen slits snabbare på grund av att materialegenskaperna hos plasterna förändras, vilket kan öka risken för brand. Svarta kablar innehåller ofta sot i syfte att omvandla UV-ljus till värme. Det medför att svarta kablar klarar UV-ljus bättre än vita kablar.
- Utsätts elanläggning eller den elektriska utrustningen för snö eller is? Stora mängder snö eller is ökar belastningen på materielen, vilket gör att elanläggningen och utrustningen slits snabbare.

Fuktiga miljöer

- Utsätts elanläggningen och den elektriska utrustningen för fukt? Detta kan påverka såväl livslängden som materialvalet i elanläggningen. Det är viktigt att utrustningens IP-klass är anpassad till den miljö som utrustningen finns i.
 - Är elanläggningen placerad inomhus? Vanliga utrymmen inomhus är exempelvis:
 - Omklädningsrum med duschutrymme i idrottsanläggningar och skolor.
 - Badrum, tvättstugor, källare och allmänna utrymmen i hyresfastigheter.
 - Badhus och SPA-anläggningar.
 - Är hela eller delar av elanläggningen placerad utomhus? Vanliga elinstallationer utomhus är exempelvis:
 - Armaturer, ljusslingor, anslutningskablar och uttag.
 - Anslutningskablar och byggcentraler vid tillfälliga elanläggningar som tivoli, marknader och byggarbetsplatser.
- Är elanläggningen placerad så att den påverkas av salthaltiga havsvindar? Salt riskerar att ge beläggningar på isolatorer som i sin tur ger kryptströmmar.
- Har din elanläggning luftledningsstolpar av trä? Om en trästolpe faller eller tippar finns risken att spänningsförande ledare blir åtkomliga. Att trästolpar faller eller tippar kan bero på rötskador. Trästolparnas geografiska placering, tjäle och fukt har en stor inverkan på en trästolpes motståndskraft mot rötskador. Vanliga miljöer där dessa risker förekommer är exempelvis vid elljusspår eller belysningsanläggningar vid enskilda vägar.
- Finns det metalldelar på elanläggningen eller utrustningen som utsätts för fukt? Fuktangrepp kan göra att metalldelar i elanläggningen korroderar. Det gäller exempelvis metallkapslingar, kabelskydd, stolpar och stag. Jordningssystem som består av järn kan i vissa fall åldras snabbare än motsvarande av koppar.

Värme och kyla

- Är elanläggningen och den elektriska utrustningen utsatt för värme? Under en solig dag kommer en elanläggning på en mörk husfasad i söderläge ha sämre förutsättningar för avkylning än en elanläggning på en fasad i skuggläge. Det beror på att omgivande luft redan har en hög temperatur.
- Är elanläggningen och den elektriska utrustningen utsatt för kyla? Tänk på att plaster oftast klarar yttre påverkan sämre under kyla, och har därmed lättare för att spricka och gå sönder.
- Förekommer det stora temperaturvariationer för elanläggningen? Temperaturvariationer kan medföra att olika delar förlorar en bra förbindelse mellan kontaktytorna.
- Är kablar och annan elektrisk utrustning beständig mot ultraviolett ljus? Elektrisk utrustning som placeras i söderläge blir utsatt för ultraviolett ljus från solen som medför att utrustningen kan slitas snabbare.
- Utsätts elanläggningen för markförändringar på grund av tjälskjutning? Tjälskjutning kan medföra att en stolpe med kabel skjuts upp ur marken samtidigt som kabeln är fastfrusen i marken, vilket gör att kabeln kan gå sönder.
- Finns det risk för frostsprängningar? Frostsprängningar är exempelvis kapslingar som släpper in fukt och när det fryser så kan kapslingen spricka och innandömet ta skada. Det kan även handla om dåligt ventilerade plåtkapslingar som kan orsaka kondensfällning i kapslingarna.
- Är elanläggningen eller den elektriska utrustningen omgiven av hö, damm eller andra små partiklar? I miljöer som stall och ladugårdar kan hö och halm isolera elanläggningen och göra att kylning av kablar och annan elektrisk utrustning inte fungerar som avsett. Samma effekt kan även uppstå i andra miljöer när damm eller andra små partiklar lägger sig som ett täcke över elanläggningsdelar.

Damm och elektriskt ledande partiklar

- Utsätts elanläggningen eller den elektriska utrustningen för damm eller andra små partiklar? Det kan exempelvis röra sig om byggdamm eller mjöldamm. Miljöer som är vanliga är trä- och syslöjdsalar, sågverk, livsmedelsindustrin med mera.
 - Används elektrisk utrustning med rätt IP-klass med hänsyn till förekomsten av damm? Det är viktigt att utrustningens IP-klass är anpassad till den miljö som utrustningen finns i.
- Förekommer det ledande material som järnfilspån eller dylikt i närheten av elanläggningen eller den elektriska utrustningen? Elektriskt ledande partiklar kan lägga sig som en film över platen på exempelvis ett uttag, vilket gör att det finns en risk för elchock. Miljöer som är vanliga är bilindustri, industriprogrammet i gymnasieskolor med mera.
- Är elanläggningen och den elektriska utrustningen placerad i en miljö där korrosiva eller förorenande ämnen förekommer atmosfäriskt? Eller förekommer det kemikalier som i kontakt med materialen riskerar att förkorta dess livslängd? I denna typ av miljöer kan det förekomma partiklar i luften som påverkar elanläggningen och den elektriska utrustningen. Kemikalier kan även göra att plaster förintas eller att metaller korroderar eller ärgar. Denna typ av miljöer kan finnas i exempelvis reningsverk, lantbruk, mejerier, industrier och slakterier.

Klimatpåverkan

- Bor du i ett område med hög risk för åska? Överspänning som skapas vid ett åsknedslag kan medföra att materialets livslängd förkortas. Ett överspänningsskydd som har lösts ut behöver bytas ut.
- Är din elanläggning regelbundet utsatt för stormar eller kraftig blåst? Infästningar för kablar slits hårt i blåsigt väder, men även exempelvis armaturer utomhus kan påverkas av hård blåst. Stormar kan också medföra att träd och grenar hamnar ovanpå ledningar eller andra elanläggningsdelar.

- Finns det risk för översvämningar i närheten av elanläggningen eller den elektriska utrustningen? Elanläggningar som utsätts för översvämningar kan bli kontaminerade av smuts som i vissa fall även kan vara elektriskt ledande i varierande grad.
- Finns det risk för att markförhållandena förändras vid ditt jordtag? Ras eller att jord sköljs bort vid översvämningar kan göra att övergångsresistansen hos jordtag förändras.
- Finns det en ökad risk för att is- och snölaster påverkar luftledningarna? På grund av klimatförändringar kan risken för is- och snölaster uppträda på andra platser än tidigare. Det kan leda till att ledningarna hänger för lågt, vilket kan innebära en risk för personskada.

Tips!

Har det inträffat en översvämning, en storm, ett åsknedslag eller ett jordskred? När det oväntade inträffar kan det uppstå elsäkerhetsrisker om inte produkter och materiel saneras och kontrolleras ordentligt innan de används igen. Ibland måste de även kasseras. Gör därför alltid extra kontroller innan ni använder elanläggningen och den elektriska utrustningen igen!

5 Rutinernas innehåll

Vad ska rutinerna innehålla? I ELSÄK-FS 2022:3 finns ett allmänt råd som anger vad som bör framgå av rutinerna. Exakt hur era rutiner ska se ut beror alltid på vilken typ av elanläggning och elektrisk utrustning ni har.

Dina rutiner för fortlöpande kontroll ska alltid utgå från din specifika elanläggnings och elektriska utrustnings risker, som du har konstaterat genom din **riskbedömning**. Det innebär att rutinerna kan ha fler eller färre punkter, beroende på vilken typ av elanläggning eller elektrisk utrustning det är.

Med hjälp av rutinerna så ska du som innehavare fortlöpande kontrollera att elanläggningen och den elektriska utrustningen ger betryggande säkerhet. För att stötta i framtagandet av rutiner kommer vi i denna vägledning utgå från det allmänna rådet till 6 § **ELSÄK-FS 2022:3**, som beskriver vad som bör framgå av rutinerna.

Vad säger det allmänna rådet?

Det allmänna rådet till 6 § **ELSÄK-FS 2022:3** säger att följande bör framgå av rutinerna:

- Kontrollernas omfattning och intervall.
- Vilka kontrollmetoder som ska användas vid de olika kontrollerna, exempelvis okulär kontroll, isolationsprovning eller termografering.
- Hur resultatet av kontrollerna dokumenteras.
- Hur brister som upptäcks genom kontrollerna ska omhändertas.
- Vilka som har i uppgift att genomföra kontrollerna och vilken typ av kompetens som krävs för de olika kontrollerna.

Kontrollernas omfattning och intervall

Den fortlöpande kontrollen bör bestå av flera olika moment som sker med olika omfattning och intervall. Exempelvis kan en lokalvårdare eller vaktmästare genomföra dagliga okulära kontroller när de utför sina sysslor. Andra kontroller, som exempelvis att motionera jordfelsbrytare, ska genomföras enligt tillverkarens anvisningar. Vanligtvis är intervallet för att motionera jordfelsbrytare varannan månad eller en gång i halvåret. Omfattas din elanläggning av kravet på revisionsbesiktning? Då kan revisionsbesiktningen vara en del i den fortlöpande kontrollen. Denna besiktning sker vanligtvis vart tredje år och utförs av Elektriska Nämndens besiktningsingenjörer. Det kan även finnas andra moment som sker med ännu längre intervall och av andra yrkeskategorier, allt beroende på elanläggningens typ och risker.

För vissa anläggningstyper finns ett krav på minsta intervall för kontrollerna. Det gäller för följande anläggningstyper:

- Luftledningar för högspänning.
- Ställverk för högspänning i det fria.
- Kontaktledningsanläggningar avsedda för drift av järnväg, spårväg, tunnelbana eller elväg.
- Luftledningar för lågspänning.

Det finns även krav på minsta intervall för kontrollmätning av övergångsresistansen för jordtag.

Tips!

Är du innehavare av en elanläggning med flera olika utrymmen? Tänk på att kontrollerna även ska omfatta personalutrymmen, kontor, omklädningsrum, möteslokaler med mera. Fortlöpande kontroll omfattar inte bara utrymmet där er huvudsakliga verksamhet pågår, utan hela elanläggningen och all elektrisk utrustning som anslutits till elanläggningen ska kontrolleras.

Kontrollmetoder

Rutinerna bör ha ett avsnitt om vilka kontrollmetoder som ska användas vid de olika kontrollerna. Kontrollmetoderna kan med fördel knytas till det intervall som kontrollerna kommer ske. Viss okulär kontroll kanske ska ske dagligen, en mer fördjupad okulär kontroll minst en gång per år och mer avancerade metoder som isolationsmätning kan ske mer sällan. Tänk dock på att kontrollmetoderna måste stå i relation till de risker som du identifierat i din riskbedömning och vilka intervall som är lämpliga för just din elanläggning är beroende av vilka risker som ska omhändertas.

Tips!

Isolationsmätning är en bra metod för att kontrollera så att anläggningen fortfarande har ett bra skydd mot spänningsförande delar. En isolationsmätning kan vara bra att göra om elanläggningen har varit utsatt för åska.

Är det stora effektvariationer på elanläggningen och den elektriska utrustningen? Stora varierande laster (ström) påverkar ofta en elanläggning negativt och medför att det kan uppstå "glapp" i anslutningspunkterna. Under dessa förutsättningar kan det vara bra att använda termografering som kontrollmetod.

Dokumentation av kontrollerna

Av rutinerna bör det framgå hur resultatet av kontrollerna dokumenteras. Hur dokumentationen ser ut kan variera.

Finns det ett behov av att dokumentera den dagliga kontrollen? Här kan man arbeta med enkla metoder såsom att använda ett papper med en tabell uppsatt vid lämplig plats - och där ni kan dokumentera att den dagliga okulära kontrollen har gjorts genom att bara kryssa i en ruta. Om ni bestämmer att resultatet av dagliga, enklare kontroller inte ska dokumenteras så behöver det framgå av rutinerna.

För mer omfattande kontroller kan en utförligare dokumentation av resultatet vara lämpligt. För dessa kontroller kan det vara bra att dokumentera vilka delar av elanläggningen och den elektriska utrustningen som har kontrollerats, vilka kontrollmetoder som har använts samt vilka brister som har hittats. Det är även viktigt att dokumentera hur ni har omhändertagit eventuella brister.

Det finns vissa anläggningstyper som har ett krav på minsta intervall för kontrollerna, se 7-9 §§ [ELSÄK-FS 2022:3](#). För dessa elanläggningar finns även ett krav att resultatet av kontrollen och de åtgärder som har vidtagits med anledning av kontrollen ska dokumenteras. Ni väljer själva om ni förvarar dokumentationen av kontrollerna digitalt, på papper i en pärm eller i någon annan form. Kanske kan du integrera arbetet och dokumentationen i befintliga system för internkontroller eller nyttja redan fastlagda arbetsmetoder.

Hur brister omhändertas

Om du upptäcker brister i din elanläggning eller elektriska utrustning är det viktigt att du också har rutiner för hur bristerna ska omhändertas. Brister som utgör en omedelbar fara måste åtgärdas omedelbart. Om inte det är möjligt ska elanläggningen, eller den del av elanläggningen som berörs av bristen, tas ur bruk.

Samma sak gäller om du upptäcker sådana brister i din elektriska utrustning. Övriga fel och brister ska åtgärdas snarast möjligt. Av dina rutiner bör det därför framgå:

- Hur brister som upptäcks genom kontrollerna omhändertas.
- Vem som ansvarar för att åtgärda bristerna.
- Hur åtgärdade brister återrapporteras.

Hur detaljerade och omfattande dina rutiner behöver vara kring omhändertagande av brister är naturligtvis beroende av vilken typ av elanläggning och elektrisk utrustning du har. Är ni flera som är involverade i arbetet krävs en tydlig ansvarsfördelning, som är känd i organisationen.

Hur ska bristerna rapporteras?

Av rutinerna bör det framgå hur brister ska rapporteras och hanteras. På vilket sätt fel och brister ska rapporteras till dig som innehavare beror bland annat på vilken typ av elanläggning och elektrisk utrustning du har, hur den används och av vilka den används.

Ett av de enklare sätten att rapportera akuta brister på är exempelvis att kontakta innehavaren direkt via telefon eller genom att ringa ett journummer. För brister som inte är av akut karaktär kanske felanmälan istället sker via e-post till innehavaren. Rapporteringen kan även ske via mobilappar, befintliga underhållssystem eller anslag uppsatta i offentliga utrymmen.

Tips!

Är du innehavare av en anläggning där det vistas personal, eller har du hyresgäster? Tänk på att fel och brister kan upptäckas under andra sammanhang än under den fortlöpande kontrollen. Det är därför viktigt att du informerat om hur de ska rapportera upptäckta brister i elanläggningen eller den elektriska utrustningen. Exempelvis kan det för idrottsanläggningar vara anslag uppsatta med information om hur och vart man vänder sig vid upptäckt av brister. Detta är en viktig källa till information om elanläggningen och den elektriska utrustningen.

Vem utför kontrollerna?

Den fortlöpande kontrollen kan bestå av många olika typer av kontroller. Du behöver därför ta ställning till vilken kompetens som krävs för de olika kontrollerna. Olika yrkeskategorier kan bli aktuella för olika typer av kontroller. Exempelvis kan en lokalvårdare eller vaktmästare utan någon utbildning inom elektricitet genomföra enklare, okulära kontroller. Andra kontroller, där exempelvis termografering ingår, kräver en annan typ av kompetens.

Rutinerna behöver inte innehålla namn på vem det är som utför kontrollerna, men kan göra det om det underlättar ert arbete. Det bör dock framgå vilken funktion inom företaget som har ansvar att utföra kontrollerna. I de situationer där ni själva inte har rätt kompetens så bör det framgå att ni köper in tjänsten och vilka krav ni ställer.

6 Rutinerna ska dokumenteras

De rutiner som du tar fram ska dokumenteras. Det finns inga särskilda krav på format. Däremot ska formatet vara lättåtkomligt för de som ska följa rutinerna. Det finns även vissa undantag från kravet på dokumenterade rutiner.

Kravet på dokumenterade rutiner gäller inte för elanläggningar som till sin typ vanligen är avsedda för enskilt ändamål, exempelvis en villa eller ett fritidshus. Om elanläggningen används även i näringsverksamhet är den huvudsakliga användningen avgörande för om rutinerna ska dokumenteras.

Rutinernas format

Det finns inget krav på i vilket format rutinerna ska dokumenteras. De kan finnas i digitalt format eller på papper. Rutinerna bör dock vara i sådant format att det är lätt för de som ska följa rutinerna att komma åt dem.

Det är även möjligt för Elsäkerhetsverket att begära att få ta del av rutinerna som en del i sin tillsynsverksamhet. Rutinerna bör därför finnas i ett format som gör att det är enkelt att dela dem med Elsäkerhetsverket.

Undantag från krav på dokumenterade rutiner

Alla elanläggningar omfattas av kravet på att fastställa rutiner för fortlöpande kontroll. Däremot omfattas inte alla av kravet på att rutinerna ska vara dokumenterade. Kravet gäller inte för elanläggningar som till sin typ vanligen är avsedda för enskilt ändamål.

De elanläggningar som omfattas av undantaget är exempelvis villor med tillhörande ekonomibyggnader och andra elanläggningar tillhörande villan. Här inräknas även fritidshus. Om elanläggningen används även i näringsverksamhet är det den huvudsakliga användningen som avgör om rutinerna ska dokumenteras eller inte.

Hur avgör jag om dokumenterade rutiner krävs eller inte?

Nedan följer några exempel på hur du kan avgöra om en elanläggning ska ha dokumenterade rutiner för den fortlöpande kontrollen:

När ett privat hus eller fritidshus hyrs ut

När kravet på dokumenterade rutiner inträder utgår från omfattningen av uthyrningen. Individuella bedömningar måste alltid göras och det är den huvudsakliga användningen som är avgörande. Hur stor del av året hyrs huset ut? Till vilka summor uppgår intäkterna? Nyttjas stugförmedlare? Detta är några faktorer som kan beaktas för att avgöra om rutinerna ska dokumenteras.

Solcellsanläggning på ett privat bostadshus och där försäljning av el ibland förekommer

Då är elanläggningen mest troligt i första hand avsedd för användning av el till bostaden och inte som produktionsanläggning. Den huvudsakliga användningen av hela elanläggningen är därför enskilt ändamål, trots att innehavaren säljer el. Rutinerna behöver alltså inte dokumenteras.

Elanläggningar i hyreslägenheter

Dessa elanläggningar är inte att betrakta som enskilt ändamål eftersom uthyrningen av dessa rör sig om näringsverksamhet. Rutiner för den fortlöpande kontrollen ska därför dokumenteras.

Kravet på fortlöpande kontroll

Oavsett om en elanläggning faller in under undantaget eller inte, så omfattas alla elanläggningar alltid av kravet på fortlöpande kontroll.

7 Om det upptäcks brister vid kontrollen

Om du vid den fortlöpande kontrollen upptäcker att din elanläggning eller din elektriska utrustning kan utgöra omedelbar fara, ska felen och bristerna åtgärdas omgående. Övriga fel och brister ska åtgärdas så snart som möjligt.

Länkar till vägledningens 7 olika delar på Elsäkerhetsverkets webbsida.

- [Reglerna om fortlöpande kontroll](#)
- [Vem är innehavare?](#)
- [Vad ska kontrolleras?](#)
- [Riskbedömning](#)
- [Rutinernas innehåll](#)
- [Rutinerna ska dokumenteras](#)
- [Om det upptäcks brister vid kontrollen](#)

Här hittar du information om fortlöpande kontroll hos Brandskyddsföreningen:

[Fortlöpande kontroll / Brandskyddsföreningen \(brandskyddsforeningen.se\)](https://www.brandskyddsforeningen.se)